

Afdeling 24: Midden-Brabant

[https://awn-archeologie.nl/afdeling/midden-brabant/
middenbrabant.24@awn-archeologie.nl](https://awn-archeologie.nl/afdeling/midden-brabant/middenbrabant.24@awn-archeologie.nl)

21 januari 2025: Nieuwjaarsbijeenkomst

Het is inmiddels traditie, sinds 2021 starten we het nieuwe jaar met een Nieuwjaarsbijeenkomst voor alle leden en belangstellenden. Dat doen we op dinsdag 21 januari in de Theaterzaal van het **Natuurmuseum Brabant** aan de Spoorlaan in Tilburg, inmiddels een vaste plek voor lezingen en bijeenkomsten. Ook het programma is met deze vijfde keer inmiddels traditie: inloop vanaf 19.30 uur en dan vanaf 20.00 de opening door de voorzitter die kort vertelt hoe onze afdeling reilt en zeilt.

Aansluitend vertelt **Lucas Meurkens**, gemeentelijk archeoloog in Tilburg, over wat er in het voorbije jaar zoal is gedaan aan archeologisch onderzoek in de gemeente Tilburg. Lucas is nieuw voor ons, hij is al enige tijd de naaste collega van Guido van den Eynde.

Aansluitend – en alleen als de tijd het toelaat – vertelt Luran Toorians kort iets over de verrassingen die we tegenkomen in de archeologische collectie van het Natuurmuseum. In de vorige nieuwsbrief las u al over een spijkerschrifttablet in die verzameling. We houden dit onderdeel kort,

want we sluiten de avond graag informeel af met een drankje en de gelegenheid om elkaar nader te leren kennen.

Deze avond is gratis (drankjes voor eigen rekening) en ook niet-leden zijn van harte welkom. Adres: Natuurmuseum Brabant, Spoorlaan 434 in Tilburg;
www.natuurmuseumbrabant.nl.

AWN-avonden in het Natuurmuseum

Sinds dit najaar zijn we een avond in de maand te gast in Natuurmuseum Brabant. In principe is dat steeds de **laatste dinsdag** van de maand en om voor de hand liggende redenen is besloten dinsdag 24 december over te slaan. De volgende bijeenkomst is dus op 28 januari 2025. We beginnen steeds rond 19.30 uur. Een taak die we hierbij op ons

hebben genomen, is het beschrijven van de archeologische collectie die nog in het bezit is van het museum.

Enkele stukken daarvan staan in een vitrine op zaal, maar de meeste zitten in dozen in het depot. Een deel van deze collectie bestaat uit archeologische vondsten die zijn gedaan door J.M. Lauwers (1881-1965) uit Esbeek, maar die zijn we nog niet tegengekomen. We bekijken doos voor doos en het blijkt dat er ook nogal wat objecten – waaronder exotische – afkomstig zijn van enkele kloosters. Daarnaast zagen we ook al vondsten die ‘L. Venmans’ uit Moergestel deed in het Romeinse **Fort Vechten** (Castellum Fectio) dat inmiddels een lange onderzoekstraditie kent (zie onder meer Wikipedia en www.romeinen.nl). Het gaat onder meer om losse scherven van aardewerk – waaronder terra sigillata – speelschijfjes en enkele glazen kralen. De vinder zal dr. L.A.W.C. Venmans (1898-1959) zijn geweest die als bioloog onderzoek deed naar weekdieren (o.a. slakken). Zijn archeologische vondsten zullen dus ‘bijvangst’ zijn geweest tijdens zijn veldwerk. In de totale collectie zit ook middeleeuws en vroegmodern materiaal, dus de variatie is enorm.

Naast het beschrijven van deze collectie van het museum kunnen we tijdens deze avonden ook andere dingen doen, zoals eigen vondsten nader bekijken. Op het programma staan zo ook de vondsten die zijn gedaan tijdens de veldlopen in het gebied Bakertand. En uiteraard is ook gezelligheid een onderdeel, we praten elkaar bij, maken plannen en leren van elkaar. De voor 2025 vastgelegde dinsdagavonden zijn:

28 januari 2025
25 februari 2025
25 maart 2025
29 april 2025
27 mei 2025
24 juni 2025

29 juli 2025
26 augustus 2025
30 september 2025
28 oktober 2025
25 november 2025
16 december 2025

Eén van de vondsten uit Fort Vechten is een bodemfragment van terra sigillata met daarin het makerstempel dat nog deels leesbaar is. Er staat LICIN en dan nog de eerste haal van een V. Dat laat zich aanvullen tot **LICINVS F** (*Licinus fecit (me)*) ‘Licinus maakte mij’. Deze Licinus werkte in de grote werkplaats in La Graufesenque (Aveyron, Midi-Pyrénées in Zuid-Frankrijk die een groot deel van Noordwest-Europa bediende.

Producten van Licinus zijn onder meer gevonden in (inderdaad) Vechten en Nijmegen, en ook in bijvoorbeeld Halder en in Tongeren, maar bijvoorbeeld ook in Engeland. Hij was actief tussen 35 en 65 na Christus.

De Doornboom in Middelbeers

In de achttiende eeuw werd in het centrum van Middelbeers aan de tegenwoordige Doornboomstraat de Brouwerij De Doornboom opgericht. Later, in 1945, werd dit Limonadefabriek Primeur en nadat die haar bedrijvigheid stopte, raakten de gebouwen en het terrein in verval. Nu worden op het terrein woningen gebouwd. In de aanloop naar die nieuwbouw werd archeologisch onderzoek verricht en op uitnodiging van een bevriend archeoloog kon Ruud van den Bosch een dag meewerken op de opgraving. Het werk bestond vooral uit het zeven van grond uit een afvalkuil waarbij leuke vondsten werden gedaan.

Hieronder een kleine impressie van het werk en de vondsten, met dank aan Ruud van den Bosch.

Er wordt nog tot begin januari gegraven en vrijwilligers zijn welkom. 'Meld je wel eerst bij de gele keet,' luidt de oproep.

Lezing Eckhart Heunks over bodemkunde en geomorfologie

Van oktober tot en met maart vindt in het Natuurmuseum Brabant elke tweede dinsdagavond van de maand een lezing plaats. Die lezingen worden georganiseerd door het museum en door verenigingen die daar thuis zijn en dinsdag 21 maart is het onze beurt, in samenwerking met de Gemeente Tilburg.

Eckhart Heunks tijdens veldwerk.

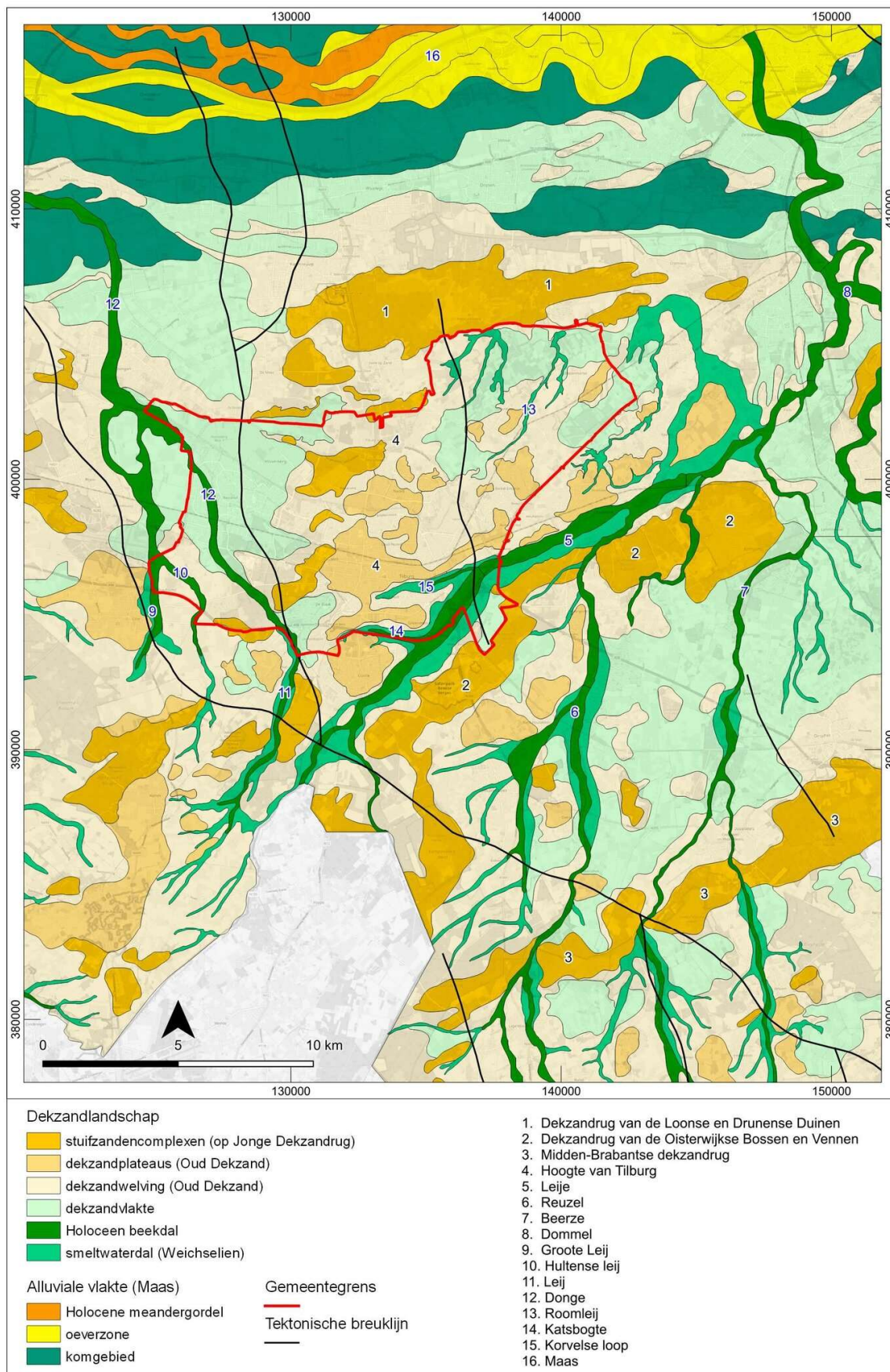
De titel van de lezing is: *De ontwikkeling van landschap sinds het Holoceen* (dat zal 'in' het Holoceen moeten zijn, maar dat is een detail). Eckhart Heunks is fysisch geograaf en landschapsarcheoloog en schetst in deze lezing een op onze regio toegespitst en gedetailleerd beeld van de aardkundige ontwikkelingen in onze omgeving. Tijdens archeologisch onderzoek in de gemeente Tilburg is de afgelopen twintig jaar structureel aandacht besteed aan de aardkundige aspecten van het landschap. Door te letten op de vormingsprocessen van het landschap, de bodemprocessen die daarin hebben plaatsgevonden en de hydrologische ontwikkelingen gedurende het Holoceen kunnen we het ontstaan van het landschap steeds beter begrijpen.

Zie de volgende pagina van deze nieuwsbrief voor de **geomorfologische** kaart van Tilburg en omstreken die is gemaakt door Eckhart Heunks. Het gaat hierbij om het natuurlijke landschap zoals dat na de laatste ijstijd (dus in het Holoceen) tot stand kwam, zonder menselijke ingrepen.

Voor het volledige lezingenprogramma in het museum, zie:
www.natuurmuseumbrabant.nl/lezingen

Kennismaken met de heemkundekringen

De voor zaterdag 9 november 2024 geplande bijeenkomst met vertegenwoordigers van de heemkundekringen uit onze regio is niet doorgegaan. Er waren slechts enkele aanmeldingen, waarvan sommige erg laat, zodat is besloten de reservering van de zaal op te zeggen. Dit betekent niet dat het plan helemaal van tafel is. Met de heemkundekringen die wel positief reageerden, gaan we alsnog kennismaken. Hiervoor is nu zaterdag(ochtend) 25 januari 2025 gepland. De locatie en de precieze tijd worden nog bekendgemaakt. Uiteraard staat het kringen die zich eerder nog niet hebben gemeld vrij om alsnog aan te sluiten.

Uit de oude doos

Enkele leden die ook in het vorige leven van onze afdeling al (bestuurs)lid waren, ruimen werkkamers en zolders op en daarbij komt 'oud' AWN-materiaal tevoorschijn. Het gaat daarbij ook om documentatie van opgravingen die de afdeling Midden-Brabant in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw heeft gedaan. Deze spullen komen nu naar het huidige bestuur en we bekijken per onderdeel wat de beste bestemming is. Dat kan een eigen archief zijn, maar ook het provinciaal depot in 's-Hertogenbosch als de opgegraven voorwerpen zich daar ook al bevinden. Het is mooi dat op deze manier dat materiaal weer toegankelijk wordt voor verder onderzoek.

Ook archeologische verzamelingen van amateurs kunnen een punt van zorg zijn. Wat gebeurt er met zo'n verzameling wanneer de vinder/verzamelaar er niet meer is? Soms raakt het materiaal dan verspreid en gaat de bijbehorende kennis verloren en in het ergste geval dreigt de vuilnisbak. Zeker dat laatste moet natuurlijk worden voorkomen.

Onlangs vroeg Wim Leenders uit Udenhout advies om wat te doen met een grote urn uit de vroege ijzertijd. Het betreft een urn met een ondiepe schaal als deksel en nog een deel van de crematieresten die geruime tijd geleden door hem zijn gevonden bij bodemkundig onderzoek (Leenders is bodemkundige). De vindplaats ligt dichtbij de Maas ten noorden van Venlo en de vondst is al snel nadat die is gedaan keurig gemeld bij en beschreven door de (toen nog) Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Of de urn bij Leenders in de familie blijft, of elders onderdak kan vinden, is nog niet zeker. In het laatste geval gaan we bekijken wat de beste bestemming is, maar gezien de kwaliteit en de goede documentatie liggen het Provinciaal Archeologisch Depot in Heerlen of het Limburgs Museum in Venlo voor de hand.

Feestdagen

Tot slot wensen wij iedereen mooie feestdagen en een voor-spoedig nieuw jaar met behalve mooie nieuwe dingen ook veel archeologie. De afbeelding hiernaast is Koptisch (Egyptisch) uit de vierde of vijfde eeuw na Christus. Het is de vroegst bekende afbeelding van een zogende madonna (*Madonna Lactans*).

Een dinsdagavond in het Natuurmuseum Brabant: puzzelen, proberen te determineren en invoeren in een laptop die door het museum ter beschikking is gesteld. De avond dat deze foto werd gemaakt, was Anton van der Lee te gast (uiterst rechts). Hij was lang AWN-lid en maakte ook een tijd deel uit van het landelijke bestuur.

Colofon – Wie zijn wij en waar bereikt u ons?

AWN Afdeling 24 Midden Brabant

Bestuur:

Paul Taminiau, voorzitter. Email: taminiaupaul24@gmail.com

Wim van Klaveren, penningmeester.

Jacques van der Sommen, lid.

Lauran Toorians, lid.

Adviseur:

Guido van den Eynde, gemeentelijk archeoloog Tilburg.

Afdeling 24: Midden-Brabant, Nieuwsbrief nr. 17, juni 2024.

<https://awn-archeologie.nl/afdeling/midden-brabant/>.

Houd onze website in de gaten!

Contact: middenbrabant.24@awn-archeologie.nl

Wim van Klaveren, 06-511.24.939

natuur
museum
brabant

